

Rīgā, 2017.gada 20.februārī

Nr.4./4.-2017-25

LR Veselības ministrei
Andai Čakšai
Brīvības iela 72, Rīga, LV-1011
vm@vm.gov.lv

Par farmācijas uzņēmumu iesaisti Latvijas veselības aprūpes nozares plānošanā

Ļoti cienītā Čakšas kundze!

Sabiedrība par atklātību – Delna (Delna) vērs Jūsu uzmanību uz iespējamu interešu konfliktu veselības aprūpes nozarē un tā ietekmi uz sabiedrības veselību.

2016.gadā publiski izskanēja ziņa par iespējamu interešu konfliktu Veselības ministrijā, kurā iesaistīta profesore Dace Baltiņa. D.Baltiņa ir Veselības ministrijas galvenā onkoloģe, reizē arī Zāļu valsts aģentūras eksperte, Starptautiskā Viroterapijas centra medicīniskā direktore un publiski tiek pieteikta arī kā “holdinga Rīgvir medicīniskā direktore”. Atšķirībā no citiem galvenajiem nozaru speciālistiem D.Baltiņa pārstāv farmācijas, ne ārstniecības nozari.

Delna ir neizpratnē, kāpēc onkoloģijas nozares plānošanas darbā iesaistīta onkoloģiskā preparāta ražotāju pārstāve, tādējādi radot būtisku interešu konflikta risku. Atgādinām, ka D.Baltiņa 2015.gadā piedalījās melanomas ārstēšanas vadlīniju izstrādē, kurās rekomendēta Rīgvir lietošana. Kā farmācijas preparāta Rīgvir pārstāve, D.Baltiņa ir ieinteresēta gūt kompānijai peļņu no preparāta pārdošanas un tas var ietekmēt viņas pieņemtos lēmumus un sniegtās rekomendācijas, nodarot kaitējumu sabiedrības veselībai.

D.Baltiņa Veselības ministrijā darbojas saskaņā ar Jūsu apstiprināto nolikumu. Atbilstoši nolikumam, viņas pienākumi un tiesības iekļauj priekšlikumu sniegšanu par veselības aprūpes budžeta līdzekļu efektīvu izmantošanu, veselības jomas attīstības plānošanas dokumentu un citu normatīvo aktu izstrādi un dalību klīnisko vadlīniju izstrādē, kam ir plaša ietekme uz sabiedrības veselību.

Ministrijas vadības un katra tās darbinieka un konsultanta uzdevums ir identificēt un novērst interešu konfliktu, sekojot likumam un iestādes iekšējiem standartiem. Pastāv risks, ka D.Baltiņas atrašanās vairākos amatos vienlaikus var rezultēties, vai jau ir rezultējies, iespējams, koruptīvās darbībās un var mazināt sabiedrības uzticību institūcijai, un šajā gadījumā veselības aprūpes nozarei kopumā, ja netiek atbilstoši risināta.

Neatkarīgi no D.Baltiņas oficiālā amata ranga, sabiedrība no katra Veselības ministrijas darbinieka sagaida, ka tas pildīs ministrijas kopējo misiju, proti viņa darbība būs objektīva, bez pašintereses, orientēta uz cilvēku veselības uzlabošanu un augstas kvalitātes

Delna

SABIEDRĪBA PAR ATKLĀTĪBU
TRANSPARENCY INTERNATIONAL
LATVIJAS NODAĻA

www.delna.lv ● Reģistrācijas Nr.40008037054 ● Citadeles iela 8, Rīga, LV-1010 ● Tālrunis: 67285585 ● e-pasts: ti@delna.lv
Delnas atbalsta fonda konta Nr. LV65UNLA0050022979854

pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu atbilstoši katra vajadzībām. Starptautiskā pretkorupcijas organizācija Transparency International (Delna ir Transparency International Latvijas nodaļa) interešu konfliktu definē kā *situāciju, kurā indivīds vai institūcija, kurā viņš strādā, vienalga vai tas ir valsts, privātais vai nevalstiskais sektors vai medijs, ir spiests izdarīt izvēli starp interesēm saistībā ar saviem darba pienākumiem un savām personīgajām interesēm*¹. Kā Valsts galvenajai onkoloģei un reizē Rīgvir pārstāvei D.Baltiņai ir jāizdara šāda izvēle.

Par to, ka amatu savienošana radījis korupcijas risks jau faktiski realizējies, liecina tas, ka D.Baltiņa, izmantojot Valsts galvenās onkoloģes statusu, vairakkārt publiski reklamējusi Rīgvir. Veselības inspekcija konstatējusi, piemēram, ka Rīgvir reklāma, kas publicēta portālā Kasjauns.lv 25.12.2016. (<http://ej.uz/awi9>) neatbilst normatīvo aktu prasībām un ir ierosināta administratīvā lieta. Rīgvir ir recepšu zāles un 2011.gada 17.maija Ministru kabineta noteikumu Nr.378 “Zāļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus” 11.pants tos aizliedz reklamēt sabiedrībai. Delnas ieskatā, šādi rīkojoties, D.Baltiņa ir pārkāpusi likumu.

D.Baltiņas rīcība, izceļot tikai vienu preparātu, kura ražotāja pārstāve ir pati D.Baltiņa, ietekmē ārstus un sabiedrību un tādējādi mazina pacientu iespējas saņemt visiedarbīgāko medicīnas līdzekli. Valsts galvenās onkoloģes statuss piešķir D.Baltiņas izteikumiem lielāku autoritāti sabiedrības acīs, ko aizliedz izmantot MK noteikumu 18.6. pants.

Rīgvir ražotāju izvēlētās reklāmas metodes jau iepriekš atzītas par pretlikumīgām. 2016.gada 29.augustā Veselības inspekcija publicēja lēmumu par naudas soda piemērošanu zāļu Rīgvir reģistrācijas apliecības īpašniekam par maldinošu komercpraksi (<http://ej.uz/bhqs>).

KNAB 2012.gada pārskatā par korupcijas riskiem veselības aprūpes sistēmā (<http://ej.uz/1s13>) īpaši ieteikts ieviest efektīvas prevencijas sistēmas, lai krāpniecisku vai koruptīvu darbību mēģinājumi veselības aprūpes sistēmā ciestu neveiksmi. Iestājoties par sabiedrības interesēm, Delna aicina Jūs novērst korupcijas riskus un apdraudējumu sabiedrības veselībai un **sniegt Delnai atbildes uz sekojošiem jautājumiem, likumā noteiktajā kārtībā:**

- 1. Kāpēc Dacei Baltiņai ļauts ieņemt Veselības ministrijas galvenās onkoloģijas speciālistes amatu, ja zināms, ka viņa saņem finansiālu atlīdzību no melanomas preparāta ražotāja?**
- 2. Vai konkrētu recepšu zāļu reklamēšana sabiedrībai nav pretrunā ar Veselības ministrijas galvenās onkoloģijas speciālistes amata ieņemšanu?**
- 3. Vai Veselības ministrija ir izvērtējusi situācijas radītos korupcijas riskus un apdraudējumu sabiedrības veselībai?**

¹ https://www.transparency.org/glossary/term/conflict_of_interests

Delna

SABIEDRĪBA PAR ATKLĀTĪBU
TRANSPARENCY INTERNATIONAL
LATVIJAS NODAĻA

www.delna.lv ● Reģistrācijas Nr.40008037054 ● Citadeles iela 8, Rīga, LV-1010 ● Tālrunis: 67285585 ● e-pasts: ti@delna.lv
Delnas atbalsta fonda konta Nr. LV65UNLA0050022979854

- 4. Ministru kabinetā šobrīd tiek izstrādāti noteikumi par pretkorupcijas plānu obligātām pamatprasībām visām valsts iestādēm. Vai Veselības ministrijā jau ir iedibināta iekšējās kontroles sistēma korupcijas un interešu konflikta risku novēršanai?**
- 5. Kā ministrijā pastāvošās iekšējās procedūras paredzēts izmantot situācijas risināšanā?**

Cieņā

Jānis Volberts

Sabiedrības par atklātību – Delna direktors

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu